

OBC

PROGRAMA
11

20 i 21 DE GENER
SALA 1 PAU CASALS

SIMFONIA ESCOCESA DE MENDELSSOHN

JEAN-GUIHEN QUEYRAS I GEMMA NEW
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

ALISSA FIRSOVA

(Moscou 1986)

DIE WINDSBRAUT, OP. 38

(2017) – 1a audició – 11'

EDWARD ELGAR

(Broadheath, Regne Unit 1857 – Worcester, Regne Unit 1934)

CONCERT PER A VIOLONCEL I ORQUESTRA EN MI MENOR, OP. 85

(1919) – 26'

Adagio – Moderato

Lento – Allegro molto

Adagio

Allegro

Jean-Guihen Queyras, violoncel

PAUSA 20'

FELIX MENDELSSOHN
(Hamburg 1809 - Leipzig 1847)

SIMFONIA N. 3 EN LA MENOR, OP. 56, "ESCOCESA"

(1842) - 43'

Andante con moto - Allegro un poco agitato

Vivace non troppo

Adagio

Allegro vivacissimo - Allegro maestoso assai

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

JEAN- GUIHEN QUEYRAS, VIOLONCEL

GEMMA NEW, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Jaha Lee, concertino associada / Raúl García, assistent de concertino / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Natalia Mediavilla / Lev Mikhailovskii / Katia Novell / Ivan Percevic / María Pilar Pérez / Jordi Salicrú / Aurora Zoderu-Luca / Ana Kovacevic* / Aria Trigas* · **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen solista / M. José Aznar / M. José Balaguer / Jana Brauningner / Patricia Bronisz / Clàudia Farrés / Alzy Kim / Melita Murgea / Josep Maria Plana / Robert Tomàs / Paula Banciu* / Laura Pastor* / Yulia Tsuranova* · **VIOLES** Vladimir Percevic*, solista invitat / David Derrico / Josephine Fitzpatrick / Frank Heudiard / Sophie Lasnet / Miquel Serrahima / Jennifer Stahl / Adrià Trulls / Irene Argüello* / Oreto Vayá* · **VIOLONCELS** Charles-Antoine Archambault, solista / José Mor, solista / Blai Bosser / Irene Cervera / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Jean-Baptiste Texier / Blanca Gorgojo* · **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Jonathan Camps / Apostol Kosev / Matthew Nelson / Albert Prat / Nenad Jovic* · **FLAUTES** Christian Farroni, assistent / Beatriz Cambrils / Ricardo Borrull, flautí · **OBOÈS** Dolors Chiralt, assistent / José Juan Pardo · **CLARINETS** Josep Fuster, assistent / Francesc Navarro / M. Carmen Garcia* · **FAGOTS** Silvia Coricelli, solista / Noé Cantú / Thomas Greaves, assistent / Slawomir Krysmalski · **TROMPES** Juan Manuel Gómez, solista / Joan Aragó / Juan Conrado García, assistent solista / Pablo Marzal, assistent / Artur Jorge · **TROMPETES** Mireia Farrés, solista / Adrián Moscardó · **TROMBONS** Gaspar Montesinos, assistent / Vicent Pérez / Raúl García · **TUBA** José Vicente Climent* · **TIMBALES** Luc Rockweiler · **PERCUSSIÓ** Joan Marc Pino / Ignasi Vila / José Luís Carreres* / Miquel Àngel Martínez* / Francisco Montañés* · **ARPA** Magdalena Barrera, solista · **CELESTA** Dolors Cano*

ENCARREGAT D'ORQUESTRA Walter Ebenberger
RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL Begoña Pérez
RESPONSABLE TÈCNIC Ignasi Valero
PERSONAL D'ESCENA Luis Hernández*

* Col·laborador/a

COMENTARI

per Eva Sandoval

PASSIÓ

“Cap déu jove podria sentir més felicitat que jo ara. Si tingués una immensa càrrega per portar, quina alegria deixar-la de banda quan t’apropes, tu, el meu únic amor veritable i la meva eterna estimada.” Oskar Kokoschka a Alma Mahler

La passió mou el món. El desig, el fervor o l’entusiasme vehement per alguna cosa o per algú són els motors que ens permeten aconseguir fets extraordinaris. Aquest ímpetu vital sobrevola les tres obres del programa. La relació entre el pintor Oskar Kokoschka i la pianista i compositora Alma Mahler va ser tan ardent com turbulent. Alissa Firsova s’ha inspirat en aquest vincle tempestuós per crear el seu *Die Windsbraut (La núvia del vent)* que escoltarem avui per primera vegada a Espanya. En el cas del Concert per a violoncel, d’Edward Elgar, som davant d’un lament apassionat per la seva esposa Alice. I és que, mentre l’anglès escrivia aquesta partitura, ella patia una greu malaltia que acabaria amb la seva vida mesos després. Finalment, Felix Mendelssohn va professar una afició incombustible i paradigmàtica per viatjar a la recerca de fonts d’inspiració. No en va, va deixar empremta palpable de les seves aventures per Europa en obres com la Simfonia n. 3 “Escocesa”.

Quan el 2001, quan tenia 15 anys, va guanyar el Concurs de Joves Compositors dels Proms de la BBC, la pianista, compositora i directora russobritànica Alissa Firsova (n. 1986) es va revelar com una de les promeses musicals més fermes del s. xxi. Actualment, el seu catàleg el formen cinquanta obres en les quals trobem influències literàries, pictòriques, cinematogràfiques o mencions a autors del passat. En el cas de *Die Windsbraut*, op. 38, Firsova ha volgut plasmar la fotografia sonora del quadre del mateix nom que Kokoschka va pintar entre el 1913 i el 1914, en el qual es representava a si mateix al costat de la seva amant, Alma Mahler. La versió original de l’obra es va escriure per a piano a quatre mans el 2016. L’any següent, l’autora va orquestrar la peça per encàrrec de l’Orquestra del Teatre Nacional de Mannheim, que la va estrenar dirigida per Alexander Soddy el desembre del 2017. En paraules de la mateixa Firsova:

“En l’obertura vaig intentar imitar el murmuri del vent, sobre el qual els violins presenten l’apassionat tema principal, ple de grans salts que simbolitzen els sentiments inquietos i exasperats, mentre que els instruments de vent fusta i metall interpreten el dramàtic remolí d’ones. Després, un tutti ‘embogit’, ple de trinats i trèmolos, reflecteix la unió triomfal dels amants. Un solo de trombó, avalat per un corall dels metalls, anuncia el tema de l’amor d’Oskar, contestat per Alma a les cordes. Els colors eteris de l’orquestra intenten capturar la llum bengalí que el mateix Oskar va descriure a la seva pintura. Trinats esborronadors s’acumulen novament en un esclat de tempesta: el tema de l’amor l’interpreten cordes i metalls, mentre que el vent enfusta toca el tema principal assolint la culminació de la peça.”

El 27 d’octubre del 1919 es va estrenar a Londres el Concert per a violoncel en mi m, op. 85 d’Edward Elgar (1857-1934). En aquella *prèmière* el compositor estava acompanyat per la seva esposa Alice, que moriria l’abril del 1920. Aquesta pèrdua va menyscabar la seva creativitat: “Ara estic sol i no veig la música com abans; no crec que pugui arribar a completar ni una obra nova”. Durant els catorze anys següents de vida no va aconseguir finalitzar cap pàgina d’envergadura, amb la qual cosa aquest concert ha passat a la història com el seu últim gran treball. I és que Elgar també patia greus problemes de salut. El març del 1918, quan tenia 61 anys, el van operar del coll. El mateix dia que va abandonar l’hospital va demanar paper i llapis per anotar el que seria el tema d’obertura d’aquest concert, obra en la qual va treballar durant l’estiu del 1919 a Sussex. Durant aquells mesos, Alice “semblava que s’esvania davant dels meus propis ulls”, en

paraules del músic. D'altra banda, acabava d'acabar la Primera Guerra Mundial, i el sofriment que havia provocat el conflicte havia decebut profundament el compositor. Així, el seu Concert per a violoncel respon a una doble adversitat: una Europa que no tornaria a ser mai la mateixa i l'últim estiu que passaria al costat de la seva dona.

Tanmateix, aquesta partitura commovedora va ser rebuda amb una certa fredor en la seva època, i va caldre esperar que violoncellistes com Pau Casals, Paul Tortelier, Yo-Yo Ma i, especialment, Jacquelin du Pré reivindicassin l'obra. Comença l'"Adagio – Moderato" amb un recitatiu concís i intens del violoncel seguit per un tema de caràcter elegíac a les violes. El protagonista del segon moviment "Lento – Allegro molto" és un disseny impetuós del solista que recorre tot el registre de l'instrument. A l'"Adagio" es redueix l'orquestra, la qual cosa potencia el cant esquinçat del cello. El *finale* "Allegro" presenta un exigent solo que dona entrada al *tutti* orquestral animat en ritme ballable, però el violoncel recorda una frase dolorosa del tercer moviment que restitueix el to lamentós. El concert es tanca de manera simètrica amb la introducció d'aquell recitatiu inicial característic del solista que l'orquestra condueix a una resolució vertiginosa.

Amb 20 anys, l'abril del 1829, un mes després d'haver recuperat per a la posteritat la *Passió segons sant Mateu* de Bach, Felix Mendelssohn (1809-1847) s'allunya per primera vegada, sense la concurrència de la seva família, de la ciutat de Berlín, on vivia des dels dos anys, i se'n va a Anglaterra. Al final de la seva primera estada a Londres, va decidir passar les vacances d'aquell estiu a Escòcia, al costat del seu amic íntim Karl Klingemann. La visita a la capella en ruïnes del Palau de Holyroodhouse a Edimburg, on, segons les seves pròpies paraules, "va viure i va estimar la reina Maria [I d'Escòcia]", va suposar el germen de la seva Simfonia n. 3 en la m "Escocesa", op. 56, que va concloure el 1842. Així ho va escriure en una carta a la seva família el 30 de juliol d'aquell any: "Crec que avui he trobat en aquesta vella capella l'inici de la meua *Simfonia Escocesa*".

L'obra s'estructura en quatre moviments sense solució de continuïtat. L'extensa introducció "Andante con moto" ens submergeix en una atmosfera fosca i malenconiosa gràcies al seu tema líric i a una orquestració inicial curiosa amb oboès, clarinets, fagots, trompes i violes en *divisi*. La passió latent desemboca en una mena de galop anacrúsic en 6/8 que domina l'"Allegro un poco agitato", secció trufada de passatges tempestuosos combinats amb fragments més calmats. L'animat *scherzo* "Vivace non troppo" s'obre amb un disseny *staccato* apressat de les cordes que puntuen fanfàrries dels vents per donar pas al despreocupat tema principal *arpegiado* del clarinet. En aquest segon moviment s'han volgut veure reminiscències del folklore escocès. Una melodia trencada lànguida i espiritual en els violins primers defineix l'"Adagio", els ritmes monolítics del qual, amb punt, s'han vinculat amb la tràgica figura de la reina Maria. Finalment, l'"Allegro vivacissimo – Allegro maestoso assai" conclou de manera poderosa i enèrgica la simfonia en una batalla contrapuntística vivaç que es resol amb un final triomfant i majestuós.

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

